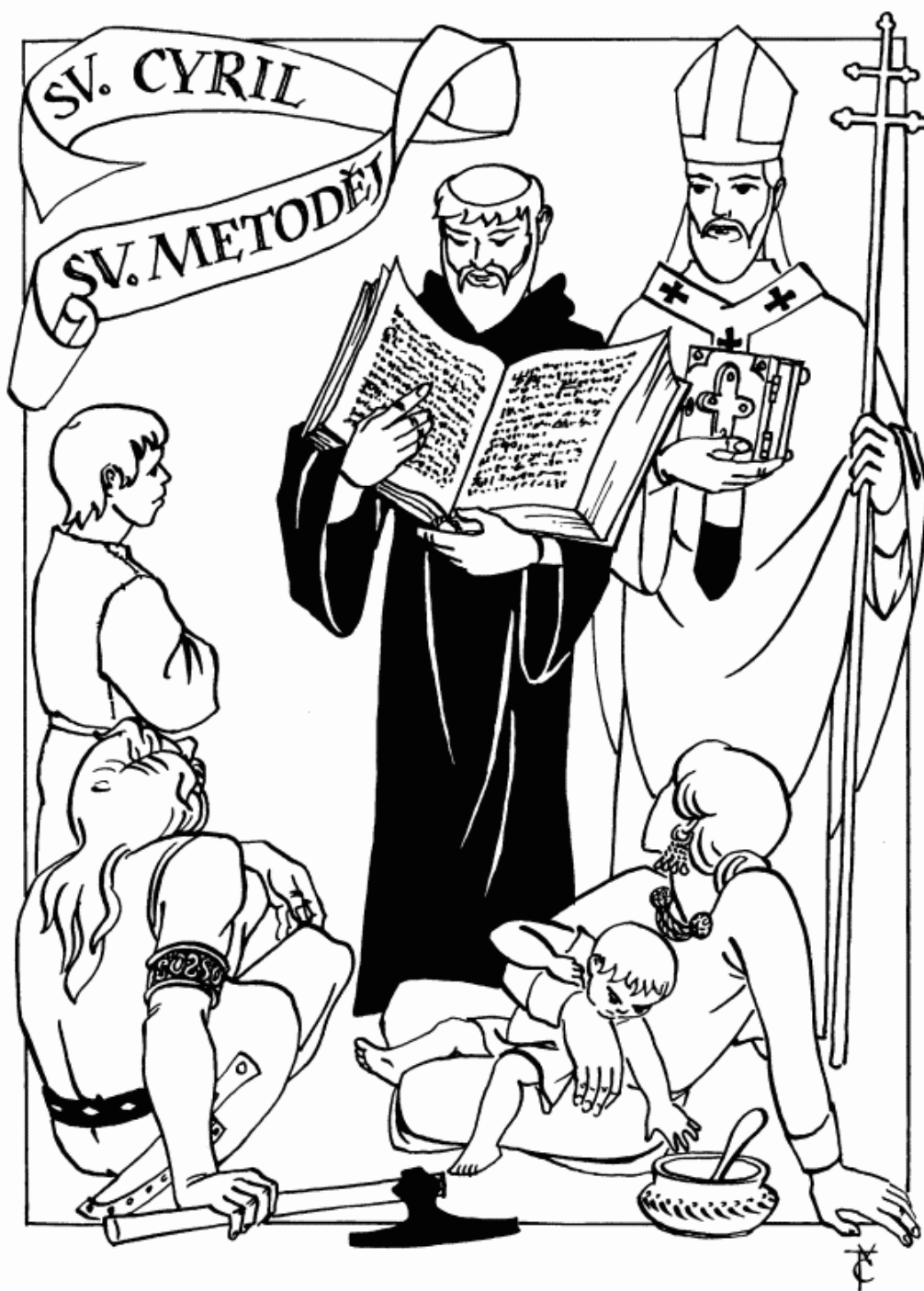

Cyrlometodějská mise a její odkaz

Gymnázium a Střední odborná škola pedagogická, Znojmo

CYRILOMETODĚJSKÁ MISE A JEJÍ ODKAZ

Lenka Votavová

Odborný konzultant: PhDr. Jiří Kacetl

Ročníková práce

Znojmo 2008

Prohlašuji, že jsem Ročníkovou práci s názvem Cyrilometodějská mise a její odkaz vypracovala sama s použitím uvedené literatury.

Úvod

Znát historii a umět se z ní poučit je jedna z nezákladnějších potřeb nejen dnešní doby. Ač si to možná neuvědomujeme, historie hraje v našem životě důležitou roli. Vždyť jakmile odrosteme „dětským střevíčkům“ a začneme dobývat „dospělý svět“, začneme si také klást otázky odkud jsme, kde se vzaly ty či ony tradice, z jakých kořenů vyrůstáme... Ani já nejsem výjimkou.

Již na základní škole jsem se chtěla o tomto tématu dozvědět více, takže když jsem si na střední škole měla vybrat z čeho a jakou Ročnickovou práci napsat, tak jsem se moc dlouho nerozmýšlela a vybrala si právě cyrilometodějské období. Chtěla jsem také psát o něčem, co bych mohla využít u maturity. V tomto případě se prolíná dějepis a český jazyk. Z dějepisu sice nakonec maturovat nebudu, ale nelituji toho, že píši právě o takových osobnostech jako je Cyril a Metoděj.

Myslím, že jsem použila velkou škálu literatury. Zaujala mne kniha pana Hory-
Hořejše: Toulky Českou minulostí 1., je psaná úhledně a srozumitelně, dobře se v ní orientuje. Další kniha, která stojí za zmínku, je od pana Třeštíka: Vznik Velké Moravy, autor zde užívá mnoho odborných a cizích slov, je spíše pro odborníky. Zato rozsáhlý text o Cyrilovi a Metodějovi z www.orthodoxia.cz na mne působil dost nevěrohodně, takže jsem z něj čerpala jen ze začátku.

Pokud byste se chtěli o době a životě Cyrila a Metoděje dozvědět více, doporučila bych vám knihu Jindry Jarošové Svatí kacíři aneb reportáž nejen z Velké Moravy. Kniha je psaná jakousi formou příběhu s až neuvěřitelným množstvím faktů. Vše vám najednou dává smysl. Myslím, že by se líbila i nevěřícím lidem.

Mým cílem není v této práci objevit něco převratného, co otočí běh světových dějin. Chci jen shrnout to, co již někdo dříve napsal do srozumitelné a věcné podoby tak, aby se čtenář dozvěděl fakta a souvislosti, aby si po přečtení řekl: „aha, takhle to bylo“.

Zabývám se jak životem Cyrila a Metoděje v Soluni, tak i jejich pobytem na Velké Moravě. Bez povšimnutí nenechávám taktéž historické události a souvislosti, bez nichž by vše postrádalo smysl.

Součástí mé práce je taktéž dotazník, v němž jsem se zeptala 160 žáků a studentů na cyrilometodějské období, a udělala tak průzkum současného vědění o této problematice mezi mládeží. Také jsem vyzvídala u osob nejvýše znalých (kněz, archivář, Soluňák).

Přála bych si, aby má práce byla srozumitelná a mohla ji využít široká veřejnost. Věřím, že má ročnicková práce tento požadavek splňuje, a že se vám bude dobře číst.

1) Život Konstantina a Metoděje v Soluni

Jejich otec, jménem Lev, byl vojenským důstojníkem v přístavním městě, slovansko-řecké Soluni¹, druhém největším městě Východořímské říše². Toto vysoké postavení Lva Soluňského umožňovalo jeho rodině lepší, „snadnější“ život. Měl s ženou Marií (Slovanka) 7 dětí, kterým se snažil dát dobrou výchovu a vzdělání. My však z těchto dětí známe jen dvě – Konstantina³ a Metoděje.

1.1) Konstantin

Narodil se roku 827 po Kristu jako poslední ze 7 dětí. Byl velice slabý, už při narození málem zemřel. Již od raného dětství měl chatrné zdraví, které mu vydrželo až do smrti. Tam, kde mu Pán Bůh ubral na zdraví, zase jinde přidal na inteligenci. Již odmala udivoval okolí svou chytrostí a pamětí. Nedělalo mu žádný problém naučit se za chvíli cizí jazyk i s intonací a melodikou. Byl velice svědomitý, vše podřizoval tomu, aby došel ke svému cíli. Neustále toužil po vědění, vzdělání.

Když mu bylo 14 let, zemřel mu otec⁴.

O rok později zemřel i císař Theofilos. Měl tříletého nástupce, syna Michala III, proto za něj vládla jeho matka Theodora s radou: její dva bratři Petronas a Bardas (velmi ctižádostivý, chtěl sám vládnout, proto se zaměřil na demoralizaci malého císaře Michala III. – vedl ho k prostopášnému a bohémскому životu, sám ho povzbuzoval v kdejákových špatnostech a zesměšňování ostatních, atd.) a její strýc Sergios⁵. Tím pádem se nejmocnější osobou v říši stal Theoktistos (před smrtí císaře byl totiž jeho kancléřem), který byl mimochodem příbuzný s rodinou zesnulého Lva Soluňského. Ten, již šestnáctiletému Konstantinovi, umožnil studia na vysoké škole v Cařihradě, kde se učil od nejlepších filosofů (profesorů) té doby. Nejvýznamnějším profesorem školy byl Fotius, jeden z geniů té doby. Konstantin se však nenechal zahanbit:

„ Za neuvěřitelné 3 měsíce zvládl dokonale celou řeckou gramatiku, což mu umožnilo plně se ponořit do Homéra. U Leona Matematika studoval geometrii a zároveň u Fotia dialektiku a ostatní odvětví filosofie. Postupoval dopředu tak rychle, že mohl záhy přejít ke studiu rétoriky, aritmetiky, astronomie a muziky. ... Konstantin měl muzikálnost vrozenou, a

¹ město u Egejského moře

² později nazývaná Byzantská říše. Roku 395 totiž císař Theodosius rozdělil Římskou říši na východní (východořímská) a západní(západořímská) část. Každá část měla svého císaře. (viz. Dějepis pro střední odborné školy, str. 30)

³ my jej spíše známe pod jménem Cyril, protože těsně před smrtí vstoupil do mnišského řádu a přijal klášterní jméno Cyril, pod tímto jménem byl prohlášen za svatého (viz. 4) Pozvání a dění v Římě, smrt Cyrila)

⁴ více J. Jarošová, Svatí kacíři, str. 98-99

⁵ J. Jarošová, Svatí kacíři, str. 102

vyvíkal proto i v harmonii. Brzy začal komponovat a složil několik hymnických písní. ...zvládl, jaksi mimochodem, i několik dalších jazyků včetně latiny. Při studiu řečtiny se velmi zevrubně zabíral i speciálními systémy řeckého písma...

J. Jarošová, Svatí kacíři aneb reportáž nejen z Velké Moravy, str. 111

Nejvíce Konstantina zajímala filosofie. Často na toto téma hovořil i s Fotiem, se kterým se stali přáteli. Za své nadání a lačnost po vědění mu Fotius udělil privilegium – směl studovat ve všech, i v uzavřených, soukromých místnostech školy.

Vzorem Konstantina byl svatý Řehoř Naziánský, jeho spisům se Konstantin učil zpaměti. Ve svém pokoji napsal na zeď i chvalo zpěv:

„ Ó, Řehoři, člověče tělem, ale duší anděle! Ačkoli bys člověk tělem, zdál ses být andělem, neboť tvá ústa jako jeden ze serafů oslavují Boha a všecek svět osvěcuje naukou pravé víry. Proto přijmi i mne, jenž se ti křím s láskou a vírou, a buď mi učitelem a světitelem.“

J. Jarošová, Svatí kacíři aneb reportáž nejen z Velké Moravy, str.93

Když bylo Konstantinovi 18 let, nabídl mu Theoktistos dívku z vysoce postavené rodiny. Jí byl mimochodem Theoktistos křestním kmotrem. Konstantin však šetrně odmítl, aby jej nepohněval. Netoužil po sňatku⁶. Theoktistos se radil s císařovnou Theodorou, nakonec se usnesli na tom, že umožní Konstantinovi kněžský život a zaměstnají jej jako chartofylax (archivář, knihovník a sekretář v jedné osobě) u patriarchy.

A tak začal Konstantin studovat teologii při chrámu Boží Moudrosti. Opět s lehkostí za chvíli zvládl hebrejštinu. Pak se zabýval patristikou, která jej velmi oslovila.

Asi do 20 let svého života zvládl dosáhnout nejvyššího vzdělání, jakého se jen mohlo v Byzanci dosáhnout. Díky tomu mu byla udělena výjimka a mohl se stát knězem⁷. Stal se též chartofylakem patriarchy Ignatia. Ti dva se moc nemuseli, byli úplně jiní, ač uznávali tytéž hodnoty⁸. Ignatios nebyl žádný svatoušek. Konstantin tuto atmosféru nemohl dál snášet, navíc již od narození neměl dobré zdraví, které se teď nervovým vypětím jen zhoršovalo. Proto se jednoho dne sbalil a utekl, půl roku o něm nikdo neslyšel. Až pak ho našli v klášteře na břehu Bosporu. Theoktistos měl opět pro Konstantina pochopení a ustanovil ho profesorem filosofie na císařské univerzitě v Cařihradě. Vyučoval světskou filosofii, přednášel v chrámu Dvanácti apoštolů⁹.

Profesoři v Byzanci fungovali i jako rádci císařského dvora. Proto byl Konstantin vyslán, aby pokořil pýchu a zarputilost Ioanna Grammatika, který

⁶ více J. Jarošová, Svatí kacíři, str. 188

⁷ jinak se mohl člověk stát knězem jen po dovršení 30. let

⁸ více J. Jarošová, Svatí kacíři, str.120-121

⁹ více J. Jarošová, Svatí kacíři, str. 122

odsuzoval uctívání svatých obrazů.¹⁰

Na sklonku roku 850 nebo začátkem roku 851 byl jmenován profesorem filosofie na univerzitě v Cařihradě. Stal se tak nástupcem profesora Fotia, který byl mezitím jmenován do vyšších postů, a nakonec se stal patriarchou.

Na žádost císaře Michala III. podnikl Konstantin, pod vedením Fotia, cestu do Bagdadského kalifátu, kde měl předat poselství pro Kalifa, pronásledovatele křesťanů. Měl obhájit křesťanskou víru a její dogmata. Jen o víře však nediskutoval, mohamedánští učenci se ho snažili nachytat i v oblasti věd a umění. Nenachytali. Vzbuzoval u nich údiv nad svou přirozenou bystrostí a chytrostí¹¹. Velice je udivil i znalostí koránu. Bohužel politický úspěch toto poselství nemělo. Byzanc totiž odmítla platit poplatky – věděla, že ve zbroji má přesilu a posilovat „nepřítele“ placením poplatků by byla pošetilost.

Později se Konstantin vzdal profesorského postu (o nemalý díl tohoto rozhodnutí se zasloužilo zavraždění jeho ochránce a příbuzného Theoktista) a odcestoval za svým bratrem Metodějem do kláštera na turecké hoře Olymp. Pravděpodobně byl zde vysvěcen na kněze. Zde nejspíš začal sestavovat slovanskou (tzv. staroslovanskou) abecedu (hlaholici) a překládat náboženské texty, hlavně misál¹², breviář¹³ a část bible. Chtěl však toto písmo a ostatní použít na šíření křesťanství ve východní Evropě, ale netušil, že se mu vše bude brzy hodit trošku někde jinde...

1.2) Metoděj

Neví se, kdy se narodil, ani jaké měl křestní jméno, známe jen klášterní jméno.

V době, kdy se narodil jeho bratr Konstantin, měl 12 let. Byl to velice chytrý a zdatný hoch s velkým citem pro spravedlnost. Měl velice dobrý vztah s otcem, dalo by se říci, že až kamarádský. Tak, jako všichni jeho bratři, i on studoval – byl jeden z nejlepších studentů. Stal se právníkem. Nevylučoval však to, že by se podle vzoru svého otce stal vojákem.

Protože žil v Soluni, kam přicházeli slovanští venkované prodávat své výrobky a potraviny, nedělalo mu velký problém naučit se slovanský jazyk.

Brzy po ukončení studií, ve věku 22 let, se stal správcem Strymonského panství¹⁴, kde sídlili tamní Slované. Zde se mu náramně hodila znalost slovanského jazyka.

Byl velice zodpovědný a spravedlivý, zanedlouho si jej lid velice oblíbil. Jako voják a velitel si taky netrhl ostudu. Čekala ho zářná kariéra, jenomže on se jí

¹⁰ pokud vás tato problematika zajímá, přečtěte si str. 123-124 v knize J.Jarošové, Svátí kacíři

¹¹ přes všechny údiv, který v nich Konstantin vzbuzoval, se ho i dokonce pokusili otrávit

¹² citace ze Slovníku cizích slov: misál = *knihá obsahující čtení, modlitby a zpěvy ke mši*

¹³ citace z téhož slovníku: breviář = *knihá obsahující modlitby a čtení pro každodenní použití katolických duchovních*

¹⁴ území severně od Soluně osídlené převážně Slovany

vzdal. Bylo to kvůli tomu, že jakožto byzantský úředník byl podřízen Byzanci, která se chovala hrubě k Slovanům žijícím na jejich území (vesměs ještě neopustili pohanství, tvořili odboje, ... kdoví, jak by vše dopadlo, kdyby se k nim nechovala Byzanc hrubě a neznevýhodňovala je...). Slované si to samozřejmě nenechávali dlouho líbit, a tak docházelo k bojům a přepadáváním. Dokonce se i začali odklánět od křesťanství, a to si na svědomí Metoděj vzít nechtěl. Proto se kolem roku 845, bylo mu asi 30 let, vzdal úřadování a vstoupil do jednoho z klášterů na hoře Olymp v Malé Asii. Zde se mohl nerušeně modlit za svou zemi, ale také školit budoucí misionáře. Díky jeho organizátorské povaze, smyslu pro humor a znalostí praktického života (nejprve byl správcem jednoho panství, až pak vstoupil do kláštera) se k němu budoucí misionáři slétali jako vosy na med. Měl z čeho vybírat.

Metoděj byl zase nakloněn opatu Theodoru Studitesovi (zemřel roku 826). Asi i kvůli němu vstoupil do řeholního života. Avšak nevstoupil do kláštera Studios, jak by se dalo předpokládat, ale do kláštera na hoře Olymp, zde totiž mniši uplatňovali politiku kompromisu, a zároveň věřili v studijskou reformu¹⁵.

1.3) Kozarská misie

Kozaři¹⁶ přijali v 8. století židovskou víru. Ač k nim přicházeli misionáři jak islámští, tak křesťanští, zachovávali si stále židovství.

Právě v této době se Byzanc zaměřila na misijní činnost. Kozarský kagan dokonce slíbil, že pokud byzantský učenec v disputaci nad nimi zvítězí (nad Židy a Saracény), přijmou křesťanství. Zde však nešlo jen o misii, ale i o diplomacii. Na Byzanc totiž zaútočili Rusové a Normané, žijící na ruském území, nazývajícím se Varjagové. Tak tak, že se Byzanc ubránila. Proto bylo potřeba obnovit spojenectví mezi oběma zeměmi (Kozaři byli Rusy ohroženi stejně tak jako Byzanc).

Na diplomatiko-misijní výpravu roku 860 se s Konstantinem vydal i jeho starší bratr Metoděj a jejich žáci.

Přezimovali na ostrově Krym ve městě Cherson. Konstantin nelenil a pilně studoval jazyky vyskytující se zde. Zaslých i pověst o hrobě sv. Klimenta.

„...Kliment, čtvrtý v posloupnosti papežů a velký protivník někdejšího římského císaře Trajána, byl prý z rozkazu svého císařského soká utopen v moři. ...vrazi mu uvázali kotvu kolem krku... Stalo se roku 101. Od vraždy tedy uplynulo více než 750 let!“

Hora-Hořejš, Petr: Toulky Českou minulostí 1., str. 129

Hned začal ve starých knihách hledat, kde se přesně hrob nachází. 30. ledna roku 861 spatřily světlo světa nalezené ostatky sv. Klimenta. Vedle ostatků ležela i ona kotva... Nastaly velké oslavy...

¹⁵ více v knize J. Jarošové, Svatí kacíři, str. 118

¹⁶ podle jiného překladu též Chazarové

Konstantin měl štěstí, protože mu matka příroda, jak se říká, dala do vínku velice dobrou výřečnost. Hned po ukončení rozprav se vládce Kozarů rozhodl dát svému lidu svobodu víry. Asi 200 Kozarů se nechalo pokřtít. Úkol byl splněn!

Kozarský kagan nabízel vděčně Konstantinovi plno darů. Konstantin je však všechny odmítal. Vyprosil si propuštění asi 200 byzantských vězňů

Po ukončení misie se bratři i se svými žáky a propuštěnými vězni navrátili zpět. Slavnostně donesli ostatky svatého Klimenta do Byzantské říše, kde je uvítal sám císař Michal III.. Metoděj se stal pokorným představeným kláštera Polychron¹⁷. Zato Konstantin byl po misii velmi tělesně vyčerpán, ba i nemocen. Proto se odebral do chrámu svatých apoštolů v Cařihradě. Byla to druhá nejvýznamnější škola v Byzanci. Život obou bratří v ústraní však netrval dlouho...

¹⁷ někde u asijského břehu Marmarského moře, na hoře Olymp

2) Okolnosti, žádost a cesta bratří na Velkou Moravu

2.1) Situace na Velké Moravě

V této době Velká Morava již něco znamenala. V čele měla mocného vládce – knížete Rostislava¹ (vládl od roku 846 - 870). Právě Rostislava dosadil na trůn východofranský² král Ludvík Němec v domnění, že půjde ve šlépějích svého strýce Mojmíra I.³ Dalo by se říci, že po celou dobu své vlády se kníže Rostislav snažil vymanit z franského vlivu. To se samozřejmě nelíbilo králi... A tak roku 853 došlo k jedné z prvních roztržek (za vlády knížete Rostislava) mezi Velkou Moravou a Východofranskou říší⁴.

Za vlády knížete Mojmíra I. byly již moravské kmeny sjednoceny. Možná jen přece jenom nějakou tu samostatnost měly uvnitř Velké Moravy Holicci (na území dnešního Slezska)⁵. Kníže Rostislav se projevil jako velmi dobrý vládce, politik, ba i válečník - nebál se bojů s Východofranskou říší. Ale největšího územního rozmachu Velké Moravy dosáhl až Rostislavův rozporuplný nástupce a synovec v jedné osobě, kníže Svatopluk⁶.

V Čechách vládl první přemyslovský panovník – Bořivoj s manželkou Ludmilou⁷, ti dokonce přijali pozvání od velkomoravského knížete Rostislava na jeho dvůr...

Vypěstlost raně středověké říše v Evropě se vyznačovala především tím, zda již opustila pohanství a přijala křesťanství, či nikoliv (podle toho pak měla práva – například když křesťanský vládce zaútočil na pohany, bylo to v pořádku, naopak ne, to se proti nim i křesťanští vládcové spojili...). Právě proto v první polovině 9.století přicházejí na Moravu první misionáři z bavorského Řezna (Řezenské biskupství), Pasova (Pasovské biskupství- vliv spíše v Čechách), Salcburku (Salcburské arcibiskupství- vliv spíše na Moravě) a Akvilejského arcibiskupství (vliv spíše v severní Itálii, ale jeho moc zasahovala až na Velkou Moravu). Tyto biskupství nejen christianizovala⁸, ale i mezi sebou bojovala o vliv na Moravě. Nakonec se prosadilo Pasovské biskupství. To zde vytvořilo

¹ též Rastislav

² Ludvík Pobožný na základě verdunské smlouvy rozdělil franskou říši na 3 státní útvary: Západofranská říše (pozdější Francie, v čele Karel Holý), Východofranská říše (velká část dnešního Německa- v čele Ludvík Němec) a Lothargie (mezi Západo- a Východofranskou říší, v čele Lothar)

³ Mojmir I. totiž uznával svrchovanost krále Ludvíka Němce, platil mu poplatky,... Zkrátka se choval tak, aby moc svého mocného souseda nedráždil

⁴ tyto konflikty trvaly až do Rostislavovi smrti

⁵ zdroj: České dějiny I., Zdeněk Beneš, Josef Petráň, str.52

⁶ viz. 6.1) Změny na Velké Moravě

⁷ jsou to prarodiče nám známého knížete (svatého) Václava

⁸ pokřesťanšťovala

první církevní organizaci.

Církevní i politické zájmy byly úzce propojeny. Tudíž při šíření křesťanství nešlo jen o samotnou víru... (Proto, když se chtěl kníže Rostislav oprostít od franského vlivu, požádal papeže, pak císaře Michala III. o vytvoření vlastní církevní organizace - biskupství).

Christianizace na Velké Moravě probíhala pomalu. Ne všichni se jen tak chtěli vzdát pohanství. Pohanství pro ně bylo náboženstvím! Však si můžeme povšimnout, že některé pohanské zvyklosti se dlouhou dobu mezi lidmi udržovali, ne-li dodnes...

2.2) Žádost knížete Rostislava

Pádný impuls k sepsání a poslání žádosti bylo ten, že pasovský biskup Hartwig, který spravoval i území Velké Moravy, měl roku 860 mrtvici, kvůli ní nemohl řádně zastupovat svůj úřad. Celé biskupství se začalo bořit jako domeček z karet. Církevní činnost na tomto území byla pozastavena, čímž nijak nepřispěla k hospodářskému vzrůstu, spíše k úpadku. Na Velké Moravě neměl kdo světit kostely, vysvěcovat kněze,... Nejen těmito důvody zdůvodňoval kníže Rostislav potřebu „učitelů“⁹.

Další, též pádný, důvod byl ten, že kníže Rostislav pociťoval značné ohrožení Velké Moravy ze strany Východofranské říše a Bulharska (obě říše sousedily s Velkou Moravou). Tyto dvě říše totiž mezi sebou uzavřely pakt¹⁰ proti Velké Moravě a Byzanci. Byzantská říše byla v té době nejmocnější říší v Evropě...

A tak kníže Rostislav posílá poselství do Říma k papeži Mikuláši I.. Zde se přístupné historické prameny rozcházejí. Jedny říkají, že papež žádost odmítl¹¹, druhé zase tvrdí, že kníže Rostislav nebyl dostatečně trpělivý a na odpověď z Říma nečekal dostatečně dlouho. Takže papež nestačil odpovědět a kníže Rostislav již posílal posly do Byzance. A nebo ztratil naději, že mu římský papež vyhoví. Protože spojenec knížete Rostislava a zároveň syn znepráteleného Ludvíka Němce, Karoloman, prohrál a musel se podřídít otcově vůli. A tak kníže Rostislav ztratil silný hlas svého spojence. Každopádně mezi oběma poselstvími neuplynula delší doba.

Proto se kníže Rostislav rozhodl, že se obrátí na Byzantskou říši v čele

⁹ viz. D. Třeštík, Vznik Velké Moravy, str. 181-182

¹⁰ Bulharský vládce se měl nechat pokřtít církví s centrem v Římě, avšak jednoho krásného dne vtrhl do Bulharska byzantský vládce a bulharského pokřtil, čímž byl porušen pakt, spolenectví s Franky

¹¹ v této době byly vztahy Západořímské a Východořímské říše velmi napjaté - kvůli rozporu o území. Řím se bál, že tímto sporem ztratí přátelství s Východofranskou říší, která neměla dobré vztahy s Velkou Moravou, resp. s knížetem Rostislavem. To byl nejspíš jeden z důvodů, proč papež nepřijal Rostislavovu žádost. – prameny: Vznik velké Moravy, Dušan Třeštík, str. 181-182

s císařem Michalem III.. Psal se rok 862. Sice nemohl očekávat, že by dostal hned biskupství či arcibiskupství, ale malý krůček vpřed k vysněnému cíli to byl.

Nejspíš v roce 863 přišli poslové knížete Rostislava do Cařihradu. Zde předali císaři Michalu III. bohaté dary (v rámci možností Velké Moravy) a žádost:

„Lid náš zavrhl již pohanství; avšak nemáme učitele, jenž by nás v našem jazyce pravé víře křesťanské naučil, aby též jiné kraje slovanské vidouce to, napodobily nás; pošli nám tedy, o císaři, biskupa a učitele takového, neboť od vás na vše strany dobrý zákon vychází“.
<http://www.orthodoxia.cz>

Z toho vyplývá, že lid na Velké Moravě chtěl, nechtěl opustil pohanství a kníže Rostislav zde chce vytvořit biskupství.

Císař této žádosti vyhověl. Nebylo to nijak zavazující a žádné závažné politické důsledky z toho pro něj nevyplývaly. Vyslání „učitelů“ bylo zcela v pořádku a ani nijak nezasahovalo do moci Říma nad Velkou Moravou.

Moc dlouho se císař nerozmýšlel. Pověřil tímto úkolem v misiích již osvědčené bratry Konstantina a Metoděje. To ale nebyl jediný důvod, proč byli zvoleni - uměli totiž slovanský jazyk, a tudíž jim prostý velkomoravský lid mohl porozumět.

* Abychom si císaře Michala III. nemalovali příliš růžově. Tak jako každý člověk, i on měl své špatné a dobré vlastnosti. Asi nejvýraznější z těch špatných vlastností bylo to, že byl, všeobecně známý, alkoholik. Proto se mu přezdívá „Opilec“.

2.3) Cesta na Velkou Moravu

Nyní se Konstantinovi a Metodějovi hodila vytvořená staroslověnská abeceda¹² (dále jen hlaholice) i překlady církevních knih. Bylo to potřebné kvůli tomu, aby víře Velkomoravané porozuměli. Vírou se totiž musí žít, ne ji poslouchat a nerozumět ji a díky tomu nekonat v souladu s ní.

Císař Michal III. jim napsal pro knížete Rostislava list, který vypadal asi takto:
„Bůh, který přikazuje každému, aby k poznání pravdy přišel a na vyšší stupeň se povznesl, vida víru tvou a snahu, zjevil písmena pro váš jazyk, abyste i vy byli připočteni k velkým národům, kteří oslavují Boha svým jazykem. A tak ti posíláme toho filosofa, muže velmi učeného, ctihodného a blahověrného, jemuž Bůh je (tj. slovanská písmena) zjevil. Proto přijmi tento dar, který jest větší a čestnější nad zlato a stříbro a drahé kamení. Přičiň se společně utvrdit dílo a hledej celým srdcem Boha. A neodvrhuj od sebe společného spasení, ale povzbud' všechny, aby neotáleli a nastoupili cestu pravdy, bys i ty, přivedl je svým úsilím

¹² později nazývaná hlaholice

Κ poznání Boha, přijal svou mzdu za to i v tomto i v budoucím věku za všechny ty duše, které uvěří v Krista, Boha našeho, od nynějška až do konce, a abys památku svou zanechal budoucím pokolením podobně, jako veliký císař Konstantin.“ <http://www.orthodoxia.cz>

Císař jim dal i bohaté dary pro knížete. S bratry šli ještě jejich žáci-pomocníci Kliment, Angelar, Naum a Savva. Šel s nimi i velký zástup lidu.

Pravděpodobně¹³ šli přes Bulharsko a kolem řeky Dunaj. Na Velkou Moravu došli buď na podzim roku 863, ale spíše až na jaře roku 864. Byli honosně přivítáni. Ještě větší pocty se jim však dostalo, když Velkomoravané zjistili, že s sebou bratři přinesli i ostatky svatého Klimenta¹⁴.

Kníže Rostislav se musel smířit s tím, že k němu byli posláni „jen“ kněží¹⁵. Obyčejně se předpokládá, že chtěl biskupa, což by pro Velkou Moravu nebylo příliš výhodné. Biskup by byl totiž podřízen arcibiskupovi¹⁶, zde nejspíše salzburskému. Navíc papež v 9. století nezřizoval biskupství, ale arcibiskupství (i když to teoreticky bylo v jeho moci, ale až v 10. století bylo uznáno jeho právo na zřízení biskupství). V Byzantské říši však existovali jen biskupové, a ne arcibiskupové.

¹³ v knize Tatiny Štefanovičové *Osudy starých Slovanov* se udává ještě jedna verze cesty, a to, že šli po staré římské cestě do Albánska, zde se nalodili a dopluli do Benátek, kde již měli dobrou cestu na Velkou Moravu

¹⁴ proto z této doby pochází mnoho kostelíků zasvěcených právě tomuto světcovi

¹⁵ císař však nemohl poslat na Velkou Moravu biskupa a tím zřídit biskupství, protože biskupství se zřizovalo jen tam, kde byla již dlouho křesťanská víra. Proto císař poslal na Velkou Moravu misi. Byl to obvyklý způsob, jak v Byzantské říši prozkoumávali možnosti misijní činnosti v nových částech Evropy a Asie. Chtěl zjistit, jaké poměry v zemi panují a jak jsou na tom s vírou.

¹⁶ arcibiskup byl v zemi jen jeden, aby mohl spolupracovat s panovníkem a s nikým jiným se proti němu nespíkl. Jinak byl arcibiskup nezávislý a právně uznávaný, protože byl pověřen plnit vůli nástupce sv. Petra a ne krále či císaře (viz. D. Třeštík, *Vznik Velké Moravy*, str. 178-179)

3) Práce bratří na Velké Moravě

3.1) Průběh mise na Velké Moravě

Císař si myslel, že tato mise bude spíše průzkumná. Myslel si, že zde teprve nedávno přijali křesťanství a ještě úplně nezakořenilo. Ale pozapomněl, že zde již dříve pracovali misionáři z Bavorska a Franské říše.

Jde vidět, že se bratři na tuto misi svědomitě připravovali. Nenechali nic náhodě. Konstantin se spíše podílel na sestavení písma a staroslověnského jazyka a Metoděj se ujal organizačních věcí církevního života. Díky takto rozvrženým rolím byla jejich příprava a posléze činnost na Velké Moravě velmi účinná.

Konstantin i Metoděj byli příjemně překvapeni z toho, že se na tomto území nachází mnoho kamenných kostelíků a věřících. Lidé zde téměř přijali křesťanství. Zároveň zde však silně přetrvávaly některé zvyky pohanství, a to hlavně v soukromém životě lidí. Například Velkomoravanům nepřišlo divné, že tchán má pletky se svými snachami, panny byly nadmíru podezřelé a pohrdalo se jimi, nadmíru si libovali v požívání alkoholických nápojů, atd. (nepřipomíná vám to něco? - pozn. autora)

Aby toho nebylo málo, nastaly „menší“ komplikace s Východofranskou říší. Kníže Rostislav totiž prohrál roku 864 jednu z bitev proti východofranskému králi Ludvíku Němci¹. Kníže se musel opět podrobit Frankům a platit poplatky, zároveň musel dovolit návrat některých bavorských kněží na Velkou Moravu. Toto dodalo i tak nespokojeným franským misionářům více odvahy a začali daleko více vystupovat proti soluňským bratřím.

Bavorským misionářům ležela nejvíc v žaludku mše ve staroslověštině. Viděli v tom až kacírství. Vždyť povolená řeč užívaná při mších byla latina, hebrejščina a řečtina. Stěžovali si dokonce i u papeže...

Soluňští bratři zase těmto misionářům vytýkali někdy až směšné tresty za hříchy. Například když se někdo dopustil vraždy, měl pouze zakázáno 3 měsíce pít ze skla², apod.

Konstantin a Metoděj byli velmi vzdělaní a pocházeli z daleko vyspělejšího prostředí než ostatní misionáři, tudíž v náboženských otázkách měli více znalostí a mohli zacházet do větší hloubky. Mše ve staroslověštině měla u obyvatelstva velký úspěch, a když se k tomu přidaly překlady bratří... Není se čemu divit, vždyť misionáři z jiných zemí sem tam při mši možná jen žblebtli

¹ měl podporu papeže Mikuláše I. (neschvaloval soluňské misionáře)

² zdroj: Toulky českou minulostí 1, Petr Hora, str.134

staroslověnské slovo³. Velkomoravanům se také líbil vlastní příklad bratří, viděli v praxi, jak se mají chovat. Také se jim líbilo to, že se bratři věnovali i nižším společenským vrstvám. Následovalo je stále více lidí. Dokonce si zde bratři vychovávali své nástupce.

Konstantin a Metoděj měli ještě jednu výhodu oproti jiným misionářům - podporu knížete Rostislava. Konstantin uplatňoval ke christianizaci metodu přesvědčování a vlastního příkladu, nikoli násilí, na které byli zvyklí bavorští misionáři (jako například v Sasku, kdy ke christianizaci použil Karel Veliký brutální násilí).

Bratři na Velké Moravě pobýli 3 roky. Pak je kníže Rostislav pověřil sjednáním politicko-náboženského spojení se sousedním Blatenským knížectvím v čele s knížetem Kocelem⁴. Dvě podmínky spojení: 1) Velká Morava se spojí s Blatenským knížectvím proti Východofranské říši. 2) Společně zřídí panonsko-moravské arcibiskupství. Tímto způsobem se chtěli vymanit z franského područí. Kocel se spojením souhlasil. Potíž však byla v uskutečnění druhého bodu spojení. Bulharsko se totiž (nakrátko) stalo součástí Byzantské říše. Protože tehdy sousedilo s oběma spojeneckými zeměmi, stalo se jakousi bariérou kontaktu s Byzancí.

3.2) Hlaholice, cyrilice, díla

Spíše se předpokládá, že hlaholici sestavil Cyril. (Ale kdo ví, třeba to bylo úplně jinak...) Vytvořil ji pomocí malých písmen řecké abecedy. Z řecké abecedy nevyužil jen písmena psí, ksí a théty⁵, ty totiž slovanský jazyk neznal, neměl pro ně v hovorové řeči uplatnění. Písmena nakonec Cyril ozdobně přikrášlil. Pravděpodobně slovanská abeceda čítala 36 písmen, přičemž další dvě přibrala na Moravě⁵.

Naopak cyrilici nejspíš vytvořili až Cyrilovi a Metodějovi žáci. Byla vytvořena z velkých písmen řecké abecedy a od hlaholice se odlišovala tvarem - méně zdobná. V některých zemích vystřídala hlaholici a proudem času se utvářela až do podoby, v jaké ji známe dnes, v azbuku. Byla v upravené formě používána též v Rumunsku (do roku 1862, kdy ji vystřídala latinka), Moldávii, Bosně (i s latinkou), Chorvatsku, Srbsku, atd. Jednodušší cyrilice se tedy stala písmem pravoslavné církve, v zemích na východě poloostrova Balkán a v Rusku.

³ latiny užívali jen při bohoslužebných činnostech, zatímco slovanského jazyka užívali při běžné řeči a vysvětlování zásad křesťanství, ale to jim stejně moc nepomohlo, bratři byli ve znalosti jazyka lepší a celkově úspěšnější... Tito misionáři sice pár překladů též měli, ale nikoli na takové úrovni jako bratři

⁴ syn knížete Pribiny, jehož kníže Mojmir vyhnal z Nitranska, a později ho kníže Rostislav v jedné z bitev zabil

⁵ zdroj: Písma světa, V. Krupa, J. Genzor, str.236

Díla:

- Proglas

Jde o veršovanou báseň, jež je předmluvou a obhajobou k překladu evangelia. Dává do popředí právo lidu na liturgii v rodné řeči. Autorem je pravděpodobně Cyril.⁶

- Bible

Překládat ji začal Cyril ještě před misí na Velkou Moravu. Pokračoval pak i na Velké Moravě, nestihl ji však dokončit. O úplný překlad bible (mimo knih Makabejských) se zapříčinil Metoděj.

- K bohoslužebným překladům patří též evangeliář, liturgické texty (např.: sakramentáře, kánony, modlitby, atd.)⁷

- 2 životopisy svatých byly staroslověnštinou nejspíše sepsány na Velké Moravě, je to jakási obrana díla obou bratří, jedná se o⁸:

Život Konstantinův – sepsán asi ještě v době života Metoděje, základní rys: boj o vícejazyčnost liturgií, nejen ve 3 jazycích (latina, hebrejščina, řečtina)

Život Metodějův – sepsán po smrti Metoděje, je stručnější, základní rys: obhajoba bohoslužby ve staroslověnštině proti bavorským kněžím

- Za autora právnických spisů z řečtiny je považován Metoděj, jde o Nomokánon (zde autor vychází z řeckých spisů) a Zákon sudnyj ljudem (ten byl sepsán na našem území).

- Též se dochovalo sepsání dvou kázání, které sepsal Kliment Velický: Pochvala svatému Cyrilu a Pochvalné slovo na počest sv. Cyrila a Metoděje

Toto jsou díla, která se mi podařilo vyhledat. Ve skutečnosti je jich daleko více, vždyť již v rodné Soluni napsali mnoho knih.

V knize Panorama české literatury (J. Galík, ..., str.14) se píše, že žádné literární dílo, které by vzniklo na Velké Moravě, dnes nemáme. V ruce máme jen opisy těchto děl.

Nejspíš vás nezaskočí fakt, že slovanská literární tvorba byla velmi ovlivněna byzantskou kulturou, církví. Dost též čerpala z řeckých pramenů.

V této době měla ale i druhá strana, tj. „západní“, svá latinsky psaná literární díla, které též doputovala na Velkou Moravu. Avšak nedosahovala takové úrovně jako „východní“, která se ji nicméně nesnažila vypudit, ale udržovala si dominantní postavení.

⁶ pokud byste se chtěli o proglasu dozvědět víc, doporučuji Průvodce po dějinách české literatury, J. Hrabák, D. Jeřábek, str. 19

⁷ zdroj: Panorama české literatury, J. Galík, ..., str.14

⁸ někdy se jim přezdívá „Moravsko-panonské legendy“ nebo jen „Panonské legendy“.

Pokud se chcete dozvědět víc, doporučuji si je přečíst, nebo se podívat do knihy Cesta starší české literatury, Zd. Tichá, str.12

3.3) Liturgie

Ani dnes s určitostí nevíme, jak vypadala liturgie slavená v 10.století, tedy v době cyrilometodějské mise u nás. Nesmíme zapomenout, že Velkomoravané byli pohané a až následkem christianizace přistupovali na křesťanskou víru. Ale některé pohanské zvyky si i přesto po dlouhou dobu zachovávali. Navíc se v 10.století na území Velké Moravy střetávala římská církev s byzantskou. Takže se dá předpokládat, že liturgie slavená na našem území nesla prvky jak z římské, tak i z byzantské liturgie.

Věda se opírá o literární památky, jako jsou například Pražské zlomky, Vídeňské zlomky, Kyjevské listy, Frisinské památky a další. Snaží se je zařadit do míst a dob jejich vzniku (jestli patří do cyrilometodějských dob, jestli patří spíše do východní, či západní liturgie, atd.)⁹. Protože nejsem žádný historik ani filolog, udělám zde menší výtah z knihy L. Pokorného Liturgika díl II.:

Pražské zlomky

Vznikly nejspíše v 11. století v Sázavském klášteře. Čítá dva listy, přičemž první list je napsán zvětšenou hlaholikou, druhý list je asi o 50 let starší, též napsán hlaholikou. Jsou opsané z originálu psaného kyrilikou. Snad pocházel někde z Ukrajiny či jižní Evropy, jako je například Makedonie či Bulharsko. Na první stránce listu je vypsáno 10 svátků slavených mezi 25.dnem po Velikonocích až do dne Nanebevzetí Panny Marie. Jde o jakýsi zlomek kalendáře bez dat, který se ve slaveních některých svátků odlišuje byzantské nebo naopak římské liturgii.

1. svátek je nečitelný, takže přejdeme k druhému, který se nazývá Mesepentekostes - čtení Janova evangelia (7, 14) v době po Velikonocích (užíváno nejen v Byzantském říši, ale i v některých částech západní Evropy).

3. Proměnění Páně

4. Svátek všech svatých

5. Neděle slepých

6. Slavnost Nanebevstoupení - tento i následující svátky se slaví jak na východě, tak i na západě

7. Svatodušní svátky

8. Narození Jana Křtitele

9. Svatý Petr

10. Nanebevzetí Panny Marie

⁹ nesmíme zapomenout, že na území Velké Moravy se střetávala církev Západořímská (později katolická církev) a Byzantská (později pravoslavná církev), takže jde většinou o smíchání obou církví

Jak jste si jistě všimli, o liturgii v 10. století nemáme moc zpráv. Zeptala jsem se pátera Jindřicha Bartoše, jaká byla vlastně liturgie v tomto období. Přečtete si, co mi odpověděl:

„...Církev byla tehdy sice ještě nejednotná, definitivní rozdělení východu a západu je až z poloviny 11. století. Cyril a Metoděj přišli z Řecka, kde byla používána východní liturgie sv. Jana Zlatoústého, v podstatě zachovaná dnes v pravoslavné nebo i řeckokatolické církvi. ...Naše kraje ale byly počítány spíš k západní části církve, kde se propagovala hlavně jednotná latina. ...Kostra hlavních částí mše svaté zůstává stále táž. Církevní kalendář už v podstatě existoval jako dnes, akorát data některých svátků se lišila na východě a na západě, ale rozdíly nebyly velké. Kalendář na počítání měsíců a dnů byl pouze Juliánský, takže ještě neexistoval posun 11 dnů, který je dnes mezi kalendářem Juliánským a Gregoriánským. To je až od 16. století. Vánoce a Velikonoce i s přidanými dobami, třeba s odlišně dlouhými, už existovaly také ve svých časech....“

4) Pozvání a dění v Římě, smrt Cyrila

Roku 867 dostali Konstantin a Metoděj pozvání od papeže Mikuláše I. do Říma kvůli obhajobě mše svaté ve staroslověnštině¹. Do Říma dorazili až koncem roku 867, mezitím byl již papežem Hadrián II., který byl bratřím nakloněn. Ten je vyšel přivítat až před brány Říma. Poklonil se ostatkům svatého Klimenta, které vzal Konstantin s sebou. Ostatky Klimentovy dělali v Římě divy... Podařilo se totiž obhájit mši svatou ve staroslověnštině! Papež vydal bulu *Gloria in Exelsis Deo*², kterou povolil staroslověnštinu jako plnohodnotnou bohoslužebnou řeč. Papež na důkaz toho, že nenachází na liturgii v této řeči nic špatného, prý nechal slavit mše svaté v této řeči Konstantinem a Metodějem v některých chrámech Říma. Také vysvětil na kněze žáky bratří.

Po delším váhání ustanovil papež novou církevní organizaci: Moravsko-panonské arcibiskupství³. Arcibiskupem této oblasti se stal Metoděj. Od papeže se to dá chápat jako ústupek skoro pokřesťanštěné Velké Moravě v zájmu upevnění křesťanství na Velké Moravě. Nyní zde nepotřebovali „cizácké“ misionáře!

Bohužel v Římě Konstantin onemocněl. Vstoupil do jednoho z tamních klášterů a přijal jméno Cyril. Roku 869, ve věku 42 let, zemřel.

Zpět se na Velkou Moravu vydal jen Metoděj s žáky. Při cestě jej však zajali...⁴

¹ obhajovali zrovna staroslověnskou liturgii u akvilejského arcibiskupa

² = sláva na výsostech Bohu

³ podle učebnice České dějiny I., Zd. Beneš, J. Petráň, str. 54

⁴ viz. 5.1) Změny na Velké Moravě

5) Pokračování započaté práce na Velké Moravě

5.1) Změny na Velké Moravě

Blatenské knížectví, stále v čele s knížetem Kocelem, ustoupilo, pod nátlakem Východofranské říše od spojenectví s Velkou Moravou. Tudíž se Metoděj stal „jen“ arcibiskupem Velké Moravy. I přesto byl kníže Rostislav spokojený - podařilo se mu vyplnit jeho sen - vytvořit církevní, kulturní a politickou nezávislost.

Bohužel rod Mojžírovců nebyl svorný. Synovec knížete Rostislava Svatopluk¹ zradil. Vydal knížete Rostislava králi Ludvíku Němci. Kníže byl souzen ze zrady vůči Východofranské říši a odsouzen na smrt, ale pak dostal milost a byl „jen“ oslepen a doživotně uvržen do žaláře. Zde i zemřel. Svatopluk (doba vlády: r. 871-896) se tak stal vládcem Velké Moravy a vazalem krále Ludvíka Němce. Němečtí kněží se mohli radovat a „smlsnout“ si na Metodějovi...

...Při zpáteční cestě do své arcidiecéze byl arcibiskup Metoděj zajat a uvězněn² do žaláře někde ve Švábsku. Byl odsouzen na doživotí. Naštěstí zasáhl papež a po třech letech byl Metoděj ze žaláře propuštěn. Ale nepředbíhejme událostem...

Záhy byl však kníže Svatopluk také obviněn ze zrady vůči Východofranské říši, zbaven vlády a uvězněn. Místo něj zde na chvíli vládli markrabata Vilém a Engelšak. To se však nelíbilo Velkomoravanům. Udělali povstání proti vnucené cizácké vládě³. Frankové však neznali povahu a taktiku Velkomoravanů. Proto se král obrátil na uvězněného knížete Svatopluka s návrhem, aby vedl tažení proti povstalcům. Kníže Svatopluk to přijal a táhl proti nim. Pod záminkou, že s povstalcí bude vyjednávat, se dostal do tábora povstalců, tedy Velkomoravanů. Zde přešel na jejich stranu a vedl je proti Franské říši. Ušetřil jim velkou porážku.

Kníže Svatopluk byl vládcem, za něhož měla Velká Morava největší územní rozmach. Spadala pod ni území českých knížat a Lužických Srbů, Slezsko, Krakovsko, Panonie a získal říši někde u Kyjevské Rusi. Byl to jakýsi stát spojující skoro všechny Slované Evropy. K tomuto vládcovi se také váže pověst o třech prutech, které symbolizují svornost a nedobytnost.

Kníže se po čase chtěl čím dál tím víc připodobňovat Frankům. Latinská mše, právě u Franků, byla velice módní.

¹ vládl údělnému knížectví nitranskému (západní Slovensko) a dostal se do prudkého sporu s knížetem Rostislavem, kde si každý z nich přál odstranit svého soka, více Toulky českou minulostí I., P. Hora, str. 124 nebo Vznik Velké Moravy, D. Třeštík, str.197

² podle Toulek českou minulostí I. (P. Hora, str.137) byl arcibiskup Metoděj uvězněn z popudu bavorského biskupa

³ více Vznik Velké Moravy, D. Třeštík, str. 199-200

5.2) Arcibiskup Metoděj na Velké Moravě

Roku 873 byl, díky zásahu papeže, arcibiskup Metoděj propuštěn ze žaláře. Navrátil se na Velkou Moravu, kde již zavládla jiná politická situace. Kníže Svatopluk mu nebyl příliš nakloněn, vytvořila se zde i jakási knížecí opozice proti Metodějovi. Nejvíc jim vadily Metodějovy velké nároky v oblasti mravního života a odlišná politika víry. I přesto mu kníže Svatopluk slavnostně předal církevní správu nad arcibiskupstvím.

Metoděj se nadále snažil o šíření a zažití křesťanství na Moravě. Společně se svými žáky vychovával, světil další řeholníky, křtil lid, světil kostely, atd. Tím též přispíval k upevnění říše.

Měl též plno nesnází s přetrváním dvojjazyčnosti liturgie (zůstala zde menšina duchovních s latinskou liturgií). Pořád byl za to slovně napadán... Franští kněží totiž záviděli, že Velkomoravané mohou mít liturgii ve vlastním jazyce. Z tohoto popudu začali tito kněží též psát knihy ve svém jazyce.

Metoděje však velice nesnášeli latinští kněží v čele s knězem Wichingem. Považovali nadále Moravu za jim náležící působiště. Tento kněz se nestránil žádných špatností, jež by podpořily jeho ctižádostivost. Proto také Metoděje pomluvil u papeže – kvůli Metodějovu údajnému útisku latinských kněží, překračování pravomocí, atd.⁴ Metoděj se opět musel vydat do Říma a vše objasnit. Úspěšně, dokonce i před očima Wichinga. V domnění, že usmíří při, udělal papež Jan VIII. kompromis: stvrdil arcibiskupské pravomoce Metodějovy, připomněl Velkomoravanům v čele s knížetem Svatoplukem, že je Metoděj nadále hlavou moravské církve, a kněze Wichinga ustanovil nitranským biskupem⁵. Tím přidal dřeva do ohně...

Při zpáteční cestě biskup Wiching arcibiskupa Metoděje předběhl a knížeti Svatoplukovi předal padělanou listinu, v níž bylo, že papež Metoděje sesadil. Na podvod se však přišlo.

Metodějovi po čase již došla trpělivost nad Wichingovými intrikami a chtěl jej sesadit, dokud neuzná jeho autoritu. To se samozřejmě nelíbilo Wichingovi a opět spěchal, se souhlasem knížete Svatopluka, žalovat papeži. Tentokrát nový papež Hadrián III. zrušil staroslověnštinu jako liturgický jazyk a přikázal, aby ti kněží, kteří toto nařízení neuposlechnou, byli vyhnáni ze země.

Roku 885 přijal český kníže Bořivoj pozvání od velkomoravského knížete Svatopluka na jeho dvůr. Protože kníže Bořivoj byl pohan, uchystali mu hostinu na zemi (pohan neměl stejná práva jako křesťan). Bořivoje to značně udivilo a i popudilo. Naštěstí mu vzniklou situaci Metoděj objasnil. Bořivoj se proto ihned

⁴ v té době papež Jan VIII. uzákonil to, že při staroslověnské liturgii musí být určité pasáže v latině

⁵ více Toulky českou minulostí I., P. Hora, str. 137-138

i s manželkou Ludmilou nechal od Metoděje pokřtít⁶.

Téhož roku Metoděj zemřel a byl pohřben v jednom z center Velké Moravy.

Ještě před smrtí jmenoval Metoděj svého nástupce, stal se jím moravský kněz, nyní arcibiskup, Gorazd. Jej i mnoho dalších uvrhl biskup Wiching⁷ do žaláře, ostatní kněze a mnichy vyhnal za hranice země. Odmítli totiž uposlechnout papežovo nařízení...

⁶ podle legendy Kristiána, viz. Toulky českou minulostí I., P. Hora, str.168

Pokřtění později přineslo knížeti Bořivojovi také značné nesnáze – nechal se totiž pokřtít od staroslověnského arcibiskupa Metoděje a ne od latinského kněze nebo biskupa,... To snižovalo hodnotu pokřtění. Proto se za prvního křesťanského Přemyslovce někdy považuje až jeho syn Spytihněv.

⁷ měl podporu knížete Svatopluka

6) Co vlastně cyrilometodějská mise na Velkou Moravu přinesla? - shrnutí

Jak jsem zde již zmiňovala, vyspělost a mocenské postavení říší bylo závislé na přijetí křesťanství. Ani Velká Morava, jak jsme se dověděli, nebyla výjimkou. Přijetí křesťanství zapříčinilo vstup Velké Moravy mezi, dalo by se říci, nejvyspělejší říše raně středověké Evropy.

Tato říše byla kulturně na výši. O čemž vypovídají i nálezy.

Již v 7.-8. století se na tomto území objevovaly první náznaky rozdělení obyvatelstva do sociálních vrstev. Počala výstavba hradisek, kde bydlela vládnoucí vrstva vnitřně spojená příbuzenskými svazky (byly to tedy jakési „novodobé“ kmeny, některé se později staly kmenovými knížectvími). S příchodem křesťanství začala výstavba kostelů, tedy bazilik a rotund. O velký rozmach těchto staveb se zapříčinili i solunští bratři. Vždyť s nimi na Moravu přišel velký zástup lidu, ve kterém byli nejspíš zastoupeni i stavaři, řemeslníci a umělci. Kulturní vyspělost povystoupila o něco výš.

Cyril a Metoděj se zasadili o větší vzdělanost a sebevědomí Velkomoravanů. Vždyť se mohli konečně psát knihy ve staroslověnštině, vzdělávali se noví moravští, kněží. Již nebyli závislí na cizích biskupstvích či arcibiskupstvích, byli SAMOSTATNÍ!!!

Vlastně díky soluňským bratřím byl, leč na krátkou dobu, uznán čtvrtý liturgický jazyk. Tot' se ví, že na to byli Moravané patřičně hrdí, kdo by nebyl?

Mnoho lidí začalo žít křesťanským životem právě díky vlastnímu příkladu a přístupu bratří k nim. Ač se jim nepodařilo celkově vymýtit pohanství, udělali velký krok vpřed.

Položili základy křesťanského života a kultury, z kterých dnešní společnost stále čerpá, na nichž jsou postaveny mezilidské vztahy i dnes.

7) A jak se na to díváme dnes?

Velká Morava na začátku 10. století úplně zanikla pod drtivým vpádem Maďarů, tím se uzavřela jedna významná epocha našich dějin. Ale i tak se zapsala do světového dění Evropy. Kdoví, jak by to vypadalo, kdyby nebyla zničena...

I tak můžeme být hrdí, vždyť to, co se podařilo učinit v době Velké Moravy, se jiným zemím ani nesnilo. Vznikla jakási středověká „civilizovaná“ společnost.

O nemalý díl se zasloužila též hlaholice. Gramotnost lidu byla sice velmi nízká, ale vše začíná pomalu, pozvolna, ne? V té době mít vlastní písmo (a nejen to) bylo ukázkou toho, že říše je samostatná, něco znamená nebo alespoň bude znamenat.

Na druhou stranu, ač byla hlaholice velice zdobné a promyšlené písmo, dnes můžeme být rádi, že píšeme latinkou. Ta totiž dnes vládne světem a učit se další písmo by bylo pro některé lidi nepředstavitelné, nepřekonatelné.

Ukázalo se, že Slované jsou bojovníci a jen tak se nevzdají, žádná krutovláda netrvá věčně. Od této doby se Slované začlenili do zásadního dění v Evropě. Ostatní země se s tím chtě nechtě budou muset smířit.

Nesmíme zapomenout, že též dál rozšiřovali křesťanství. A s úspěchem. Kdo ví, jak by to dopadlo s našim národem, kdybychom nepřijali křesťanství „dobrovolně“... Jsou sice i dnes lidé, kterým jsou otázky víry cizí, ale jsem ráda, že se k nám křesťanství dostalo a přetrvává doteď.

Potvrdil se fakt, že Slované jsou tvrdohlaví, pracovití, zarputilí, a podřízení většinou nejsou dlouho. Myslím, že můžu říci, že díky Cyrilu a Metodějovi náš národ snad poprvé v historii okusil ovoce poznání a víry. Vlastenci mohou být hrdí.

Cyril a Metoděj nám mohou být oporou v těžkých chvílích. Vždyť oni sami jich měli nespočet a vždy si zachovali chladnou hlavu a víru. Nejen proto jsou patroni Evropy.

Pro větší přehled se podívejte na rozhovory a na dotazníkové odpovědi žáků a studentů, kde jsem se jich mimo jiné ptala, co ještě vědí o Cyrilometodějské misi. Často z toho spíše vyplynul jejich pohled na toto období, jeho význam.

Závěr

Jsem ráda, že jsem si vybrala právě toto téma. Myslím, že se mi podařilo uskutečnit to, čeho jsem chtěla dosáhnout.

Velmi mě překvapilo množství literatury, která se tímto tématem zabývá. Zpočátku jsem měla obavy, z čeho budu čerpat, a nakonec jsem přístupných pramenů měla až nad hlavu. Tu mi však zamotal fakt, že se některé údaje v knihách liší, a to dost podstatně, takže mi dalo dost práce ověřit co je pravda nebo domněnka.

Asi nejvíc mě bavilo číst o samotném životě Cyrila a Metoděje. Cyril na mě působí jako muž s velikou inteligencí a vírou. Díky své bezedné paměti se dokázal naučit spoustu knih téměř nazpaměť, ovládal mnoho jazyků a stále se nové učil a podívoval se nad jejich rozmanitostí. Prahл po poznání a vědění. Svými činy se mi zdá až nadpřirozený.

Zato Metoděj vedle Cyrila působí jako úplně normální člověk. Byl více zaměřený na život jako takový, světský. Zpočátku se účastnil několika bitev, pracoval s lidmi a snažil se s nimi vycházet dobře. Byl to učiněný organizátor a diplomat. Vše si nejdřív promyslel, nedělal ukvapené závěry, nepanikařil. Byl velmi pokorný a staral se s láskou o svého, často nemocného, bratra, který ho svými činy zastihuje.

Původně jsem zamýšlela sepsat také památná a zasvěcená místa Cyrilu a Metodějovi, ale brzy jsem od tohoto plánu z časových důvodů upustila. Doufám, že mi to prominete. Dobrá, abyste měli přece jen nějakou představu, tak tady vám vypíši pár měst, které byly nějak spjaty s velkomoravskou dobou, dobou Cyrila a Metoděje: Velehrad, Znojmo, Mikulčice,... nadšení turisté/poutníci mohou shlédnout kostel sv. Cyrila a Metoděje v Brně-Židenicích a kaple sv. Cyrila a Metoděje například v Moravských Knínicích, Nedějově a Dyjicích u Telče, atd.

PRAKTICKÁ ČÁST

Rozděluje se na dvě části, v první části jsou 3 rozhovory s lidmi, kteří o dané problematice dost ví a jejich život tak či onak ovlivnila. V druhé části jsem udělala průzkum povědomí žáků a studentů o Cyrilometodějské misi, též jsem jej rozdělila na 3 části: 1) žáci základních škol + víceletého gymnázia, 2) studenti středních škol, 3) studenti vysokých škol.

1) Rozhovory

Každému dotazovanému jsem položila nejméně 4 otázky, z čehož 2 z nich jsou společné pro všechny (jsou vyznačené – zešikmené písmo a podtržené). Otázky jsem jim předala osobně nebo zaslala e-mailem, a oni mi na ně e-mailem všichni odpověděli.

Rozhovor s doc. PhDr. Jaromírem Kovárníkem, CSc, který je archeologem při Jihomoravském muzeu ve Znojmě.

1) JAK SE NA CYRILOMETODĚJSKÉ OBDOBÍ DÍVÁTE DNES? ČÍM NÁM BYLO PŘÍNOSEM?

Církevní misie soluňských bratrů Konstantina Filozofa (827/8-14. 2. 869; v Římě vstoupil do kláštera a přijal řeholní jméno Cyril) a Metoděje (813 - 6. 4. 885), kteří byli znalí slovanského jazyka, měla v mnohém ohledu velký význam. Šlo o hlásání slova Božího (slovanským jazykem, aby lidé rozuměli), věrozvěstové vychovali nové kněze a mimo jiné položili základy samostatné církevní správy ve Velkomoravské říši. Metoděj byl jmenován papežem Hadriánem II. (jemuž přinesli ostatky sv. Klimenta, jednoho z prvních papežů, který zemřel mučednickou smrtí na misijní cestě k Chazarům do jižního Ruska), r. 869 arcibiskupem sirmijským (antické Sirmum, dnes Sremska Mitrovica) s pravomocí hlavně na Moravě a od r. 880 se nazýval arcibiskupem moravským. Díky působení arcibiskupa Metoděje povolil papež Jan VIII. papežskou bulou „*Industriae tuae*“ slovanskou bohoslužbu. Evangelium se při mši četlo nejprve latinsky a poté ve slovanštině (staroslověnštině).

Konstantin Filozof vytvořil vhodné písmo – hlaholici, do něhož přeložili části bible a právní texty jako pravděpodobně „*Zákon sudnyj ljudem*“.

Na Velkou Moravu s sebou zřejmě přivedli architekty, stavitele, umělce a řemeslníky, což přispělo k rozvoji stavitelství, umění, výroby (šperkařství, zpracování kovu obecně atd.) a s ní souvisejícího obchodu včetně dálkového.

Všechny snahy Konstantina Filozofa – Cyrila a Metoděje vyústily v obecný rozvoj velkomoravské kultury a tím vším napomohli průběhu procesu etatizace, aby se Velkomoravská říše mohla stát významným evropským raně feudálním státem atp.

2) JAKÝ MÁTE VZTAH K CYRILU A METODĚJOVI?

Samořejmě velmi kladný.

3) ŘEKL BYSTE MI, PROSÍM, NĚCO O CÍRKEVNÍCH CENTRECH ZA DOB VELKÉ MORAVY?

K církevním a správním (obě úlohy tehdy tvořily jednotu) centřům Velkomoravské říše patřily:

a) Mikulčice, okr. Hodonín, kde v místech „Valy“ na rozloze kolem 8 ha (a s osídlením na dalších 200 ha) stávalo velké knížecí sídlo s palácem. Dále tu bylo devět zděných kostelů a tři rotundy. Největší je trojlodní bazilika o délce 35 m a šířce 9 m, která je považována za biskupský kostel s bohatými nálezy malovaných omítek, zlomků barevných vitráží, kovových pisátek-stilů aj. (neklamný doklad přítomnosti písemných památek na území Velké Moravy). Mikulčická lokalita bývá označována za „...nevýslovnou a všem starodávným nepodobnou Rastislavovu pevnost ...“, město knížete Rostislava.

b) Staré Město u Uherského Hradiště patří k dalším důležitým církevním a správním místům (areál asi o 250 ha) Velkomoravské říše. „Na Valách“ bylo poprvé objeveno základové zdivo kostela s pohřebištěm o 2 000 hrobech. „Na Špitálkách“ uvnitř knížecího dvorce byl zjištěn půdorys dalšího kostela. Na výšině „Sady“ (Derfle) byl prozkoumán druhý největší velkomoravský kostel a rotundovité baptisterium (křtitelnice). Severně od kostela stály dřevěné budovy srubové konstrukce, podle předpokladu pro ubytování kleriků, a jižně dlouhá halová stavba, kde mohli přebývat vyšší církevní hodnostáři a kde mohla probíhat výuka bohoslovců. Ze Starého Města pocházejí obdobně honosné archeologické nálezy jako z Mikulčic včetně kovových pisátek. Někteří archeologové uvažují, že tu mohlo stávat pravděpodobné sídlo arcibiskupa Metoděje.

c) Také na Pohansku u Břeclavi býval velmožský dvorec se zděným kostelem, u něhož se nacházelo rozsáhlé a bohaté pohřebiště. Mohutná hradba obepíná plochu kolem 28 ha. Toto velkomoravské centrum bývá vysvětlováno jako jedno ze správních míst Velké Moravy.

d) K dalším spíše „provinciálním“ střediskům patřila výšinná velkomoravská hradiště Znojmo a Staré Zámky v Brně-Líšni.

Byla to místa církevní a správní organizace Velké Moravy, kde sídlila velmožská elita a její družina společně s kněžími. Zdá se, že v době počátků raně feudálního státu (proces etatizace) neexistovalo jediné „hlavní-ústřední město“, ale že je ústřední kníže objížděl, aby vybral dávky „v naturáliích“ a zajistil jejich správu. Je třeba si uvědomit, že šlo o období ještě před zavedením peněžní renty. Byla to také důležitá místa řemeslné výroby a obchodu, která ležela na starých významných cestách (jantarová cesta z města Aquileia přes Pomoraví k Baltickému moři aj.).

4) JAKOU ÚLOHU HRÁLO ZNOJMO ZA DOBY VELKÉ MORAVY, RESPEKTIVE ZA DOBY CYRILA A METODĚJE?

Na Hradišti u Znojma bylo vybudováno nejenom opevněné velkomoravské hradiště s rozsáhlým předhradím (ze střední doby hradištní) jako důležité správní (mocenské) centrum, ale také důležité náboženské středisko. Díky dlouholetým výzkumům Doc. PhDr. Bohuslava Klímy, CSc., bylo ve Znojmě-Hradišti odkryto základové zdivo rotundy (s apsidou), které podbíhá pod stávající kostel sv. Hypolita. Zřejmě jde o pozůstatky původní rotundy z velkomoravského období. Diskutován je půdorys dalšího velkomoravského kostela v areálu Hradiště, který měl snad pravoúhlé kněžiště (presbyterium). V každém případě tu bylo sídlo knížat (nobility) v rámci velmožského dvorce, a to již od starohradištního období (8. století), která spravovala bývalé kmenové území jihozápadní Moravy. O velkém významu knížecího hradiště nasvědčují bohatě vybavené hroby jak z jeho areálu, tak z pohřebiště na předhradí, které objevil Doc. PhDr. B. Klíma, CSc., v roce 2007. Nálezy velkomoravských velmožských mečů také v Dobšicích a Hodonicích ukazují na vznik složitých hierarchických vztahů uvnitř tehdejší vládnoucí vrstvy. Hradiště u Znojma bylo jedním ze středisek státní správy, třebaže ležícím na okraji vlastního území Velké Moravy,.

5) A JAKO CÍRKEVNÍ METROPOLE?

Půdorys církevní stavby (staveb) ve Znojmě-Hradišti dokazuje přítomnost církevní organizace, která nepochybně zajišťovala pokračování procesu christianizace v odlehlejších, lesnatých oblastech jihozápadní Moravy. Vedle ryze církevního (otázka křesťanské víry) byl důležitý význam církve jako nositele vzdělanosti a kultury.

DĚKUJI ZA ROZHOVOR

Rozhovor s páterem Markem Dundou z farnosti Vranov nad Dyjí:

1) JAK SE NA CYRILOMETODĚJSKÉ OBDOBÍ DÍVÁTE DNES? ČÍM NÁM BYLO PŘÍNOSEM?

Potvrdilo se, že stačí jen jednotlivci, kteří mohou v dobrém dlouhodobě ovlivnit národ. C+M jsou těmi, kteří svým příkladem prošlápli cestu dalším. Největší přínos vidím v jejich příkladu ochoty obětovat se pro hodnotu, které si vážili - pro předání víry... Toto období považuji za vrcholné období našich dějin. Národ byl ochoten poslechnout učení těchto bratří, kteří jej vedli cestou lásky. Žádné jiné období našich národních dějin už pak, dle mého pohledu, C+M nepřekonali (i když se vyvyšuje např. husictví, národní obrození, doba Masaryka atd.). V našich dějinách vidíme dvě silné tradice: husitskou a Cyrilometodějskou. Husitská navazuje na dobu dekadentní, kdy se bouraly hodnoty, šířila nesnášenlivost a za pravdu se vydávalo to, co se některým hodilo... Cyrilometodějská tradice (která se do jisté míry spojuje s tradicí svatováclavskou) navazuje na ideál lásky šířený C+M, ukazuje krásu pravdu a svobodné volby dobra a budování hodnot... Kdykoli se v našem národě upřednostňovala tradice C+M vždy to znamenalo posun ke skutečným hodnotám. Platí to i o husitské tradici, ale opačně - vždyť v takovémto případě se idealizovalo něco, za co by se náš národ měl spíše stydět a dělat pokání... Vydávat něco, za co se máme stydět za následováníhodné je scestné...

2) JAKÝ MÁTE VZTAH K CYRILU A METODĚJOVI?

Stále hlubší. Čím více poznávám jejich životy a učení, tím víc jsem z nich nadšen a snažím se to předávat dál. Navíc mám i osobní zkušenosti s tím, že jsou mocnými přímluvci v nebi...

3) CO VÁS VEDLO K TOMU ZALOŽIT MARIANSKOU SKUPINU SOLUŇÁKŮ? JAKÉ JSOU JEJICH CÍLE?

Bylo třeba věnovat se klukům, kteří mají zájem o větší osobní duchovní růst. Byl jsem též povzbuzen tím, že se už před tím slibně začaly rozbíhat Marianky.*

Cíle Soluňáků:

1. Následovat sv. Cyrila a Metoděje a snažit se probouzet úctu k nim
2. Modlit se a pracovat pro evangelizaci našeho národa
3. Modlit se za duchovní povolání

* Marianky jsou děvčata snažící se žít podle vzoru Panny Marie (pokora, čistota, láska, pomoc bližním,..). První skupinka vznikla v roce 2001, u zrodu stál právě páter Marek Dunda. – pozn. autora

4) JAKÁ JE VÝZNAMNOST CYRILOMETODĚJSKÉ MISE Z POHLEDU CÍRKVE?

Jedná se o jedinečný počín, který pozvedl náš národ nejen po stránce náboženské, ale i kulturní a státní na úroveň tehdejších vyspělých národů. Cyril a Metoděj jsou pro náš národ klíčovými a stále nedocenenými osobnostmi a především jsou nositeli hodnot víry...

DĚKUJI ZA ROZHOVOR

Rozhovor se Soluňákem Vojtěchem Novákem, studentem gymnázia Dr. Karla Polesného:

1) JAK SE NA CYRILOMETODĚJSKÉ OBDOBÍ DÍVÁŠ DNES? ČÍM NÁM BYLO PŘÍNOSEM?

Z dnešního pohledu se může zdát, že přínos byl „pramalý“- někdo by mohl říci, že „jen“ přinesli do Čech a na Moravu katolickou víru. Myslím si, že tento pohled je poněkud jednostranný. Samozřejmě největším přínosem jejich mise opravdu bylo přinesení víry. S touto vírou ovšem přichází i zvýšení vzdělanosti, kontakty s okolním, mnohem pokročilejším, světem. Myslím, že přínos jejich mise je obrovský, troufám si říct nevyčíslitelný, a má obrovský vliv i na Českou republiku 21. století.

2) JAKÝ MÁŠ VZTAH K CYRILU A METODĚJOVI?

Svatý Cyril a Metoděj jsou patroni Soluňáků, proto se o nich snažím něco zajímavého dozvědět. Prožili zajímavý život, který rozhodně stojí za pozornost a jsou vzory hodné následování. A to nejenom v „zasvěceném“ životě, ale i v každodenním, obyčejném, laickém životě.

3) PROČ JSI SE ROZHODL STÁT SOLUŇÁKEM?

Soluňákem jsem se stal hlavně proto, že do tohoto hnutí patří několik mých věřících přátel. Když jsem viděl činnosti, které prováděli, zaujalo mě to a po vyptání se na několik pro mě důležitých faktů, jsem se rozhodl vstoupit. Svou roli rozhodně sehrála i touha tak nějak poporůst ve své víře a také to, že jsem chtěl „někam patřit“. Svého rozhodnutí rozhodně nelituju, seznámil jsem se s mnoha zajímavými lidmi, dozvěděl se mnoho zajímavých věcí a prožil mnoho zajímavých událostí. Rozhodně to stojí za to!

4) JAK SE VE TVÉM ŽIVOTĚ PROJEVILO UCTÍVÁNÍ TĚCHTO SVĚTCŮ?

Rozhodně se k nim modlím, prosím za ochranu. Myslím, že mi to osobně dodává pocit bezpečí. Víím, že oni se za mě přimluví...

DĚKUJI ZA ROZHOVOR

2) Dotazník

Dotazník k ročníkové práci s názvem Cyrilometodějská mise a její odkaz

Ahoj! Chtěla bych Tě tímto požádat o vyplnění tohoto dotazníku, jehož procentuální výsledek bude použit v mé ročníkové práci. Prosím, vyplňuj jej sám/a, bez souseda a okolí, a **zodpovědně**. Dotazník je anonymní, takže se nemusíš bát, že by někdo případné nedostatky ve Tvém vzdělání jakkoli hodnotil ☺ (jen potřebuji, abys vyplnil název školy, kterou navštěvuješ a ročník). Prosím, **vyplň vše**, když nevíš, vyber to, co je podle tebe nejpravděpodobnější- je to důležité! **!!! Děkuji !!!**

Název školy: _____ Třída(ročník): _____

- 1) KDO BYL CYRIL A METODĚJ? a) otec a syn
b) bratři
c) bratřenci
- 2) KDO BYL KONSTANTIN? a) bratr Cyrila a Metoděje
b) jeden z žáků Cyrila a Metoděje, který je následoval na Velkou Moravu
c) je to křestní jméno Cyrila
- 3) ODKUD BYL CYRIL A METODĚJ? a) z Řecka, z města Soluň
b) z Bulharska, z města Sofia
c) z Ruska, z města Sevastopol
- 4) KDO POSLAL ŽÁDOST O POSLÁNÍ VĚROZVĚSTŮ NA VELKOU MORAVU?
a) kníže Svatopluk
b) kníže Rostislav
c) kníže Bořivoj
- 5) KDY CYRIL A METODĚJ PŘIŠLI NA VELKOU MORAVU? a) asi začátkem roku 864
b) asi začátkem roku 846
c) v polovině roku 648
- 6) CO S SEBOU PŘINESLI? a) cyrilici
b) hlaholici
c) azbuku

CO TO JE? (VYSVĚTLI) _____

JAKÝ JAZYK SE TÍM INSPIROVAL (ALESPOŇ 2)? _____

- 7) ČEHO TÍM DOSÁHLI? a) vzniku knížecích škol
b) byla zavedena povinná školní docházka
c) uznání dalšího bohoslužebného jazyka
- 8) VÍŠ JEŠTĚ NĚCO VÍC O CYRILOMETODĚJSKÉ MISI NA VELKÉ MORAVĚ? (např.: co ještě s sebou přinesli, co dalšího to znamenalo pro Velkou Moravu, co zde dělali, atd.)

Správné odpovědi: 1)b, 2)c, 3)a, 4)b, 5)a, 6)b, je to staroslovanská abeceda, inspirovala se jí azbuka, ukrajinština, bulharština, moldavština,... -východní jazyky Evropy, 7)c

Dotazník jsem rozdala do základních, středních a vysokých škol. Tímto bych chtěla poděkovat kamarádkám, které ochotně a s plným nasazením dotazníky roznesly do potřebných míst. Jak se s ním žáci a studenti poprali se můžete podívat na následujících stránkách.

Zeleně je vyznačen správný výsledek. Z kapacitních důvodů jsem u všech psaných odpovědí vybrala jen pár. 2 různé typy písem vyznačují jiné autory, podtržená slova značí ty, která se v dotaznících vyskytovala nejčastěji.

1) Nyní se můžete podívat, jak si s tímto dotazníkem poradili žáci 2. stupně ZŠ Jevišovice (64 žáků) a studenti kvarty na G+SOŠPg ve Znojmě (29studentů). Dohromady tedy 93 žáků:

1) a) 3.2%	b) 90,3%	c) 6.5%
2) a) 4,3%	b) 7,5 %	c) 88,2%
3) a) 92.5%	b) 6,5%	c) 1.1%
4) a) 59,1%	b) 33.3%	c) 5,4%
5) a) 45,2%	b) 37,6%	c) 17,2%
6) a) 18,3%	b) 79,6%	c) 2,2%

CO TO JE? Písmo, jazyk, první psané písmo u nás, kniha, staročeské písmo kterým všichni té době psali, abeceda, slovanské písmo, které Cyril a Metoděj sestavili, staroslovanské právo, hudební nástroj, taková železná hůl, atd.

JAKÝ JAZYK SE TÍM INSPIROVAL? Nejčastěji uváděna: ruština, řečtina, čeština, slovenština, staroslověnština, polština, latina, pak bulharština, ukrajinština,...

- 7) a) 16,1% b) 4,3% **c) 78.5%**

8) ● šířili křesťanství

● bohoslužby ve slovanském jazyce

● šli do Říma poprosit papeže, aby povolil v bohoslužbách i jiné jazyky než latinu, kterém by obyčejní lidé rozuměli

● naučili je psát (jiné lidi)

● přinesli nové poznatky

● Velká Morava se celkově začala vzdělávat a byla chytřejší než před tím.

Šířili hlaholici a křesťanství

● knihu a hůl, šli přímo za nosem

● ne, ale měl jsem tu čest je poznat, atd.

CELKOVÁ ÚSPĚŠNOST: 72,5%

2) Nyní se můžete seznámit s výsledky studentů III.C (pedagogické lyceum) ze školy G+SOŠPg (21 studentů) a studentů 3.D Gymnázium Dr. Karla Polesného (15 studentů). Celkově se tedy zúčastnilo 36 studentů:

1) a) 0%	b) 86,1%	c) 13,9%
2) a) 0%	b) 2,8%	c) 97,2%
3) a) 100%	b) 0%	c) 0%
4) a) 36,1%	b) 63,9%	c) 0%
5) a) 63,9%	b) 22,2%	c) 13,9%
6) a) 30,6%	b) 66,7%	c) 2,8%

CO TO JE? Písmo, jazyk, styl písma, to je abeceda, která vznikla z malých písmen řec. abecedy a z ní vznikla staroslovenština, „předchůdce“ dnešního písma, ...

JAKÝ JAZYK SE TÍM INSPIROVAL? Nejčastěji uváděna ruština, staroslověnština, čeština, latina, dále pak bulharština, rumunština, srbština, běloruština, polština, slovenština, všechny slovanské jazyky, ...

- 7) a) 0% b) 0% **c) 100%**

8) ● učili svoje žáky. Jeden z nich tady umřel (z těch bratrů)

● náboženský význam: lidé konečně rozuměli jazyku jímž kázali, tím pádem to bylo účelové chození do kostela. Díky nim začali se psát první staroslovenské spisy, kroniky. Hlavním místem, kam poté utekli učenci jejich byl sázavský klášter, takže poté mnich sázavský doplnil do Kosmovy kroniky staroslovenské spisy a o období → literární význam. Byli jsem přizváni hlavně taky proto aby vytlačili franské kněží → politický význam

- šířili křesťanství
- zasloužili se o překlad bible
- kázali slovo Boží v jazyce, kterému lidi rozuměli – staroslověnštinou, šířili náboženství, vzdělání
- měli za úkol šířit křesťanství, přinesli nám jazyk a písmo
- kázání a učení víry lidem
- byli to věrozvěstové, šířili víru
- nejdůležitější je, že V.M. byla od té doby považována za křesťanské území
- přinesli vzdělání, nemoci, jazyk, písmo, jiný bohoslužeb, ovoce, ovce, Balkánskou hudbu, Bylkánské speciality. Porozumnění lidí co káže kněz, zakládání škol, zakládání klášterů
- určitě jo, ale nějak si nevzpomínám

CELKOVÁ ÚSPĚŠNOST: 82,5%

3) Nakonec se můžete podívat, jak si s dotazníkem poradili vysokoškoláci z: Masarykovy Univerzity, Slezské Univerzity, Jihočeské univerzity, FIT VUT Brno, Fakulty informačních technologií VUT Brno, OA, humanitární, filosofická, pedagogická, polytechnická, matematická, umělecká a obchodní. Celkem 31 studentů:

1) a) 0%	b) 64,5%	c) 35,5%
2) a) 3,2%	b) 9,7%	c) 87,1%
3) a) 58,1%	b) 25,8%	c) 16,1%
4) a) 32,3%	b) 51,6%	c) 16,1%
5) a) 32,3%	b) 45,2%	c) 22,6%
6) a) 13%	b) 80,6%	c) 22,5%

CO TO JE? Jazyk, písmo, abeceda, písmo, které přinesli na VM, mám pocit, že písmo sestavené z malých (nebo velkých?) písmen řecké abecedy

JAKÝ JAZYK SE TÍM INSPIROVAL? Nejvíce uváděna čeština a slovenština, pak polština, němčina a ruština, a nakonec rumunština, bulharština, ukrajinština, maďarština, chorvatština, řečtina, praslovanština, staroslověnština, ...

- 7) a) 0% b) 13% **c) 87,1%**

- 8) ● nelíbilo se to lidem, kterým chtěli „mluvit“ do života
 ● přinesli sebou ještě jazyk staroslověnštinu
 ● rozkvět VM, pokřtili Rastislava a jeho ženu, rozšíření křesťanství + jejich noví žáci...

● např. následovalo ustupování od přírodního náboženství, pochopení Bible, protože byla pro lid srozumitelná, celkové zvýšení vzdělanosti, VM se stává „součástí“ civilizované Evropy. M. byl následně vyhnán pro spory s „Němci“... Konstantin přijal jméno Cyril, umírá, M. se vrací na VM. Je spjat s bájným Velehradem, kde leží bůhví?

● Co si s sebou přinesli? Asi svačinu a nějakou tu knížku (bibli) na čtení... Co já vím, co táhli z Řecka?

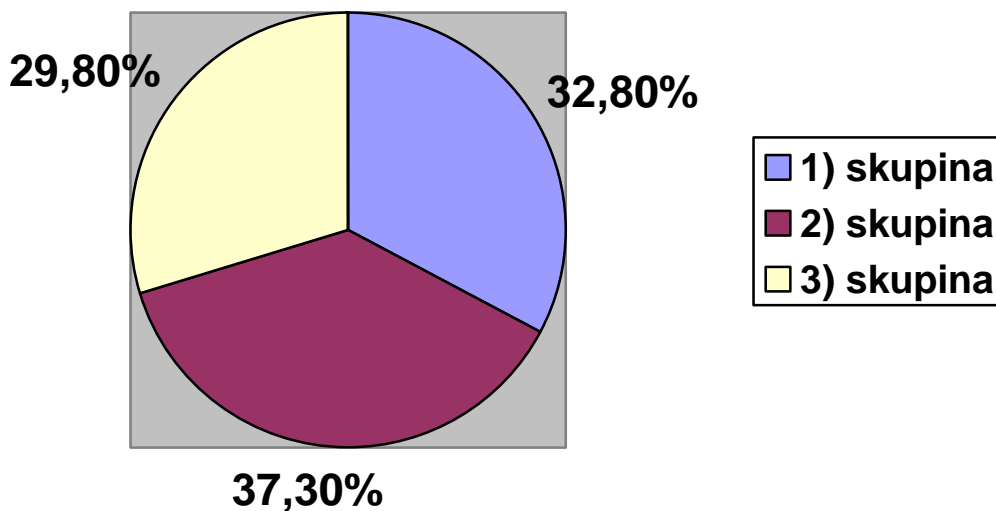
Co to znamenalo pro Velkou Moravu? Lidi začali víc rozumět náboženským textům...

Co zde dělali? Jedli, pili, spali, mluvili, četli, kázali, koupali se, krájeli si chleba, drbali se na zádech, smáli se, seděli, stáli, chodili, trhali kytičky a pozorovali ptáčky, já už nevím, nic víc už mě nenapadá, i když toho dělali určitě mnohem víc. Ale já je osobně neznám, takže víc toho po mě nemůžeš chtít, Leni, protože už se mi chce šíleně spát

- napsali nějaký knihy přeložili bibli atd... byli to šikovni kluci

CELKOVÁ ÚSPĚŠNOST: 65,9%

CELKOVÁ ÚSPĚŠNOST VŠECH DOTAZOVANÝCH

Mám-li výsledky shrnout, je nutno konstatovat, že největší povědomí mají studenti ze 2) skupiny, přičemž se velmi rozepsali u č.8. Žáci z 1)skupiny jsou jim, co se týče správných odpovědí, v patách. 3) skupina, vysokoškoláci, měli mnoho chybných odpovědí, což se dalo čekat, protože v tomto stadiu života se již zaměřili na to, co je opravdu baví a méně potřebné věci pozapomenou. U č. 8 se zase rozepsali nejméně z dotazovaných.

Ač podle nejnovějších průzkumů v naší zemi jsme národ ateistů, překvapilo mě značné povědomí mladých lidí právě o tomto tématu. Přiznám se, čekala jsem daleko menší úspěšnost...

PŘÍLOHY

V příloze naleznete 1) píseň, ve které se oslavuje Cyril a Metoděj.
2) mapy a obrázky Cyrila a Metoděje.

1) Píseň z Kancionálu, č. 828 :

1. Bože, cos ráčil před tisíci roky
rozžati otcům světlo víry blahé,
jenž to jsi řídil apoštolům kroky
z východu k naší Moravěnce drahé.
[: K tobě hlas prosby z této vlasti vane:
Dědictví otců zachovej nám, Pane! :]

2. Na Velehradě bratři ze Soluně,
Cyril a Metod, kázali nám spásu;
ochranu skytli v církve svatém lůně,
učili národ znáti ctnosti krásu.
[: Od doby té nám světlo víry plane:
Dědictví otců zachovej nám, Pane! :]

3. Jazykem rodným Boží chválu pěli,
mateřskou řečí knihy svaté psali,
získali láskou Kristu národ celý,
život nám na vše věky zachovali.
[: Nezhyne rod, jenž věřit neustane:
Dědictví otců zachovej nám, Pane! :]

4. Kolik to bouří nad vlastí se sneslo,
o život bylo zápasit nám v boji,
mohutné sídlo Svatopluka kleslo,
Velehrad víry bez pohromy stojí.
[: Apoštolů to dílo požehnané:
Dědictví otců zachovej nám, Pane! :]

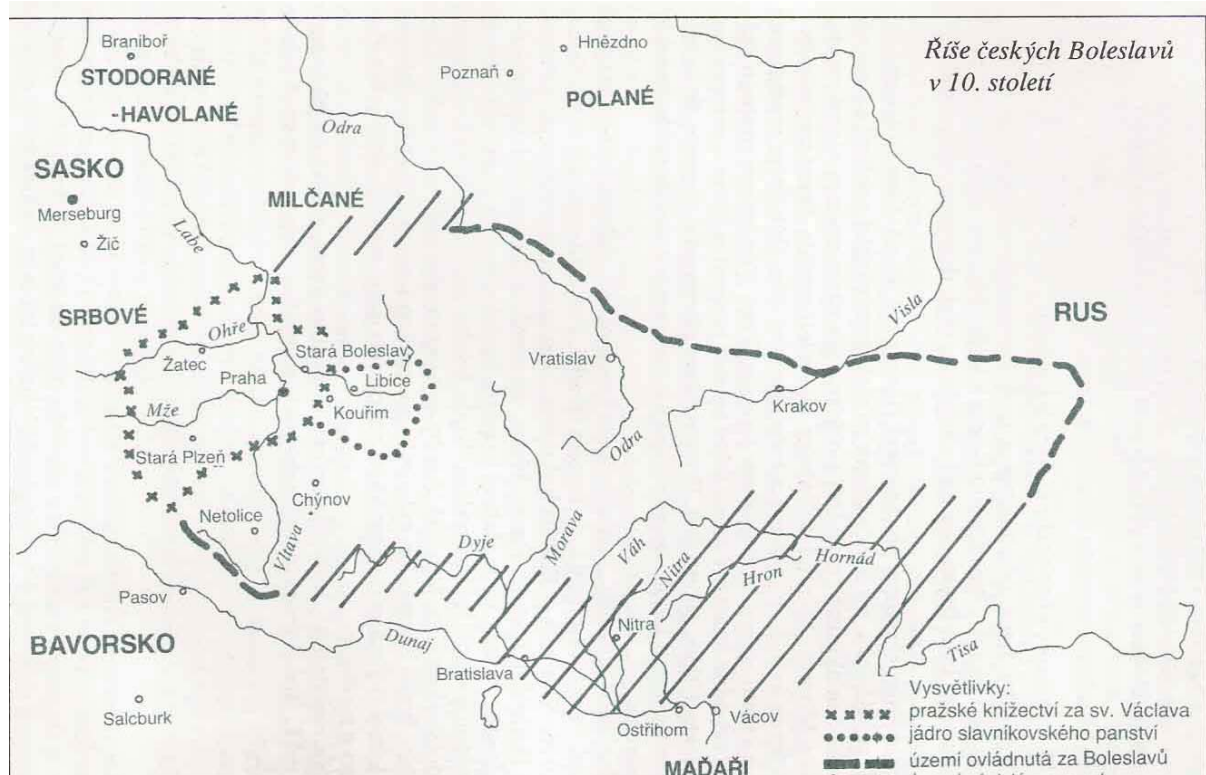
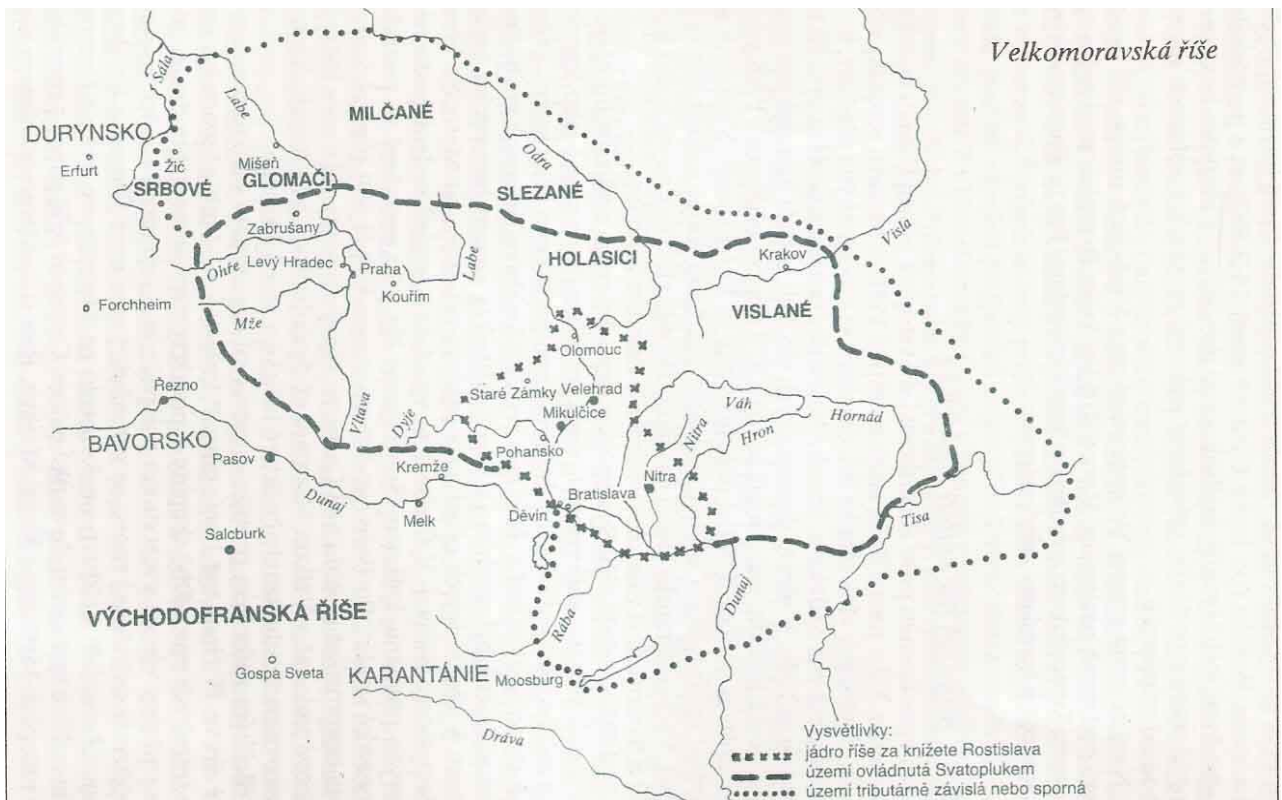
5. Velehrad náš, ten rozkvétá vždy znova
a žádná moc už nám jej nezboří,
pokud náš národ v hloubi srdce chová
důvěru k Matce, která divy tvoří.

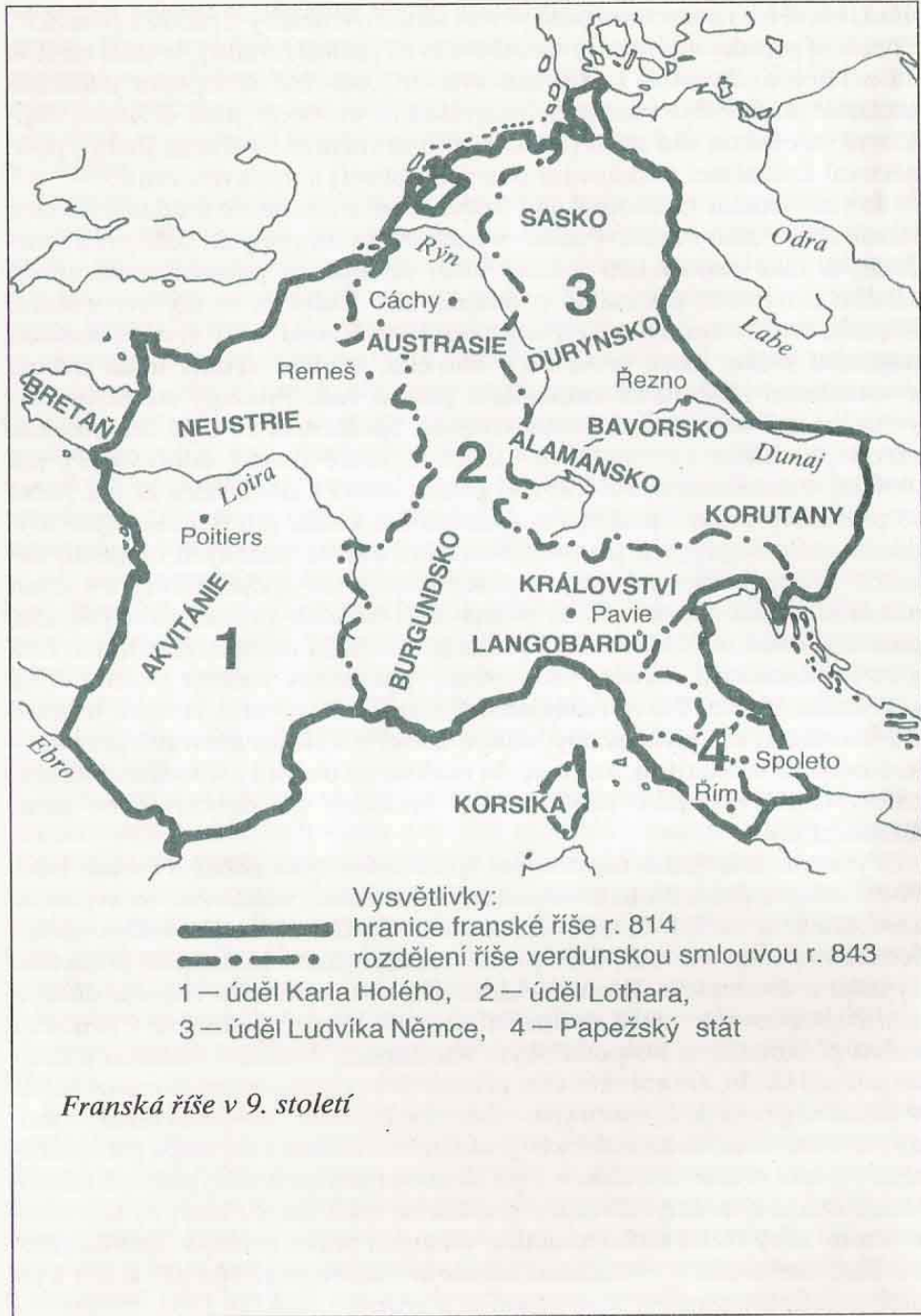
[: Maria za nás prosit nepřestane:
Dědictví otců zachovej nám, Pane! :]

6. Otcové naši, svatí apoštolé,
ctí vaše jména stále národ vděčný.
Neopouštějte nikdy svého pole,
Ať vaše setba dozraje v plod věčný.
[: Ať na ni rosa požehnání kane:
Dědictví otců zachovej nám, Pane! :]

7. I když se pyšná nevěra kol vzmáhá
A peklo seje koukol nových zmatků,
Nebudem dbáti odvěkého vraha,
Nedáme sobě bráti věčných statků.
[: Víře vždy věrní budou Moravané:
Dědictví otců zachovej nám, Pane! :]

2) Mapy a obrázky:

Franská říše v 9. století

Příchod Cyrila a Metoděje na Velkou Moravu

Cyril a Metoděj

Tradiční zobrazení Cyrila a Metoděje

Obsah

Úvod

- 1) Život Konstantina a Metoděje v Soluni
 - 1.1) Konstantin
 - 1.2) Metoděj
 - 2.3) Kozarská misie
- 2) Okolnosti, žádost a cesta bratří na Velkou Moravu
 - 2.1) Situace na Velké Moravě
 - 2.2) Žádost knížete Rostislava
 - 2.3) Cesta na Velkou Moravu
- 3) Práce bratří na Velké Moravě
 - 3.1) Průběh mise na Velké Moravě
 - 3.2) Hlaholice, cyrilice, díla
 - 3.3) Liturgie
- 4) Pozvání a dění v Římě, smrt Cyrila
- 5) Pokračování započaté práce na Velké Moravě
 - 5.1) Změny na Velké Moravě
 - 5.2) Arcibiskup Metoděj na Velké Moravě
- 6) Co vlastně cyrilometodějská mise na Velkou Moravu přinesla?
- shrnutí
- 7) A jak se na to díváme dnes?

Závěr

PRAKTICKÁ ČÁST

- 1) Rozhovory
- 2) Dotazník

PŘÍLOHY

- 1) Píseň z kancionálu, č. 828
- 2) Mapy a obrázky

Použitá literatura:

- 1) Třeštík, Dušan: Vznik Velké Moravy, Moravané, Čechové a střední Evropa v letech 791-871. Edice České historie sv.8. NLN, s.r.o. 2001
- 2) Jarošová, Jindra: Svatí kacíři aneb reportáž nejen z Velké Moravy. 1.vyd. Radioservis, a.s. ISBN 80-86212-09-2
- 3) Štefanovičová, Tatina: Osudy starých Slovanov. 1.vyd. Vydavateľstvo Osveta, N.P., Martin 1989, 3146 publikácia
- 4) Hora-Hořejš, Petr: Toulky Českou minulostí 1. 3. upravené vyd. Baronet 1995
- 5) Čornej, Petr. Čornejová, Ivana. Parkan, František. Kudrys, Milan: Dějepis pro střední odborné školy. Praha: SPN-pedagogické nakladatelství, akciová společnost. Roku 2002. ISBN 80-7235-194-X
- 6) Beneš, Zdeňek. Petráň, Josef: České dějiny 1. ALBA 2002
- 7) Hrabák, Josef. Jeřábek, Dušan. Tichá, Zdeňka: Průvodce po dějinách české literatury. 3.vyd. Praha: Panorama 1984
- 8) Tichá, Zdeňka: Cesta starší české literatury. 1.vyd. Praha: Panorama 1984
- 9) Galík, Josef. Machala, Lubomír. Petrů, Eduard. Podivínský, Martin. Schneider, Jan. Skalička, Jiří. Štěrbová, Alena: Panorama české literatury. 1.vyd. Olomouc: Rubico, s.r.o., 1994. ISBN 80-85839-04-0
- 10) Nezkusil, Vladimír: Literatura pro 1. ročník středních škol. 2.vyd.-dotisk. Fortuna 2002. ISBN 80-7168-653-0
- 11) Krupa, Viktor. Genzor, Josef: Písmo sveta. 1.vyd. Bratislava: Obzor 1989
- 12) Mojdľ, Lubor: Encyklopedie písem světa. 1. vyd.: Libri 2005
- 13) Pokorný, Ladislav: Liturgika díl II. Praha: Česká katolická Charita 1977
- 14) Klimeš, Lumír: Slovník cizích slov. 3. vyd. Praha: Státní pedagogické nakladatelství 1985
- 15) Černý, Jiří: Poutní místa jihozápadní Moravy. 1.vyd. Nová tiskárna Pelhřimov, spol. s.r.o., ISBN 80-86559-15-7
- 16) Simajchl, Ladislav. Cikrle, Karel, kolektiv: Kancionál. 17. vyd. Praha: Zvon, české katolické nakladatelství a vydavatelství 1994
- 17) www.orthodoxia.cz/c_m/index.html

Internetové adresy, na kterých jsem si vyhledala obrázky či mapy:

www.google.cz

<http://hismap.wz.cz>